

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ A ERTELEME ÖLÇEĞİ-15 FORMUNUN GELİŞTİRİLMESİ VE FAKTÖR YAPISININ İNCELENMESİ

Arkun TATAR¹, Gaye SALTUKOĞLU², Hüdanur ÖZDEMİR³

ÖZ

Bu çalışmada tek boyutlu yapıyla değerlendirilen 20 maddeli A Erteleme Ölçeği'nin, ertelemeye yönelik kuramsal yaklaşımlar doğrultusunda gözden geçirilmesi ve faktör yapısının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, akademik bağlam dışında kullanıma uygun ve genel örnekleme genel erteleme düzeyini ölçmeye yönelik olarak geliştirilen A Erteleme Ölçeği-20 uygulanmıştır. Katılımcılar 18-70 yaşları arasında 767 erkek, 779 kadın olmak üzere toplam 1546 kişiden oluşmuştur. Ölçek maddeleri, madde yanıt kuramı, açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve madde analiziyle incelenmiştir. Ölçek, toplam varyansın %63.24'lük kısmı açıklanan "Bilişsel", "Davranışsal" ve "Duygusal" alt boyutlarıyla yeniden düzenlenmiş, beş maddesi (4, 7, 8, 11, 13) de atılarak madde sayısı 15'e indirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise üç faktörlü yapı için çok güçlü olmayan uyum gösterge değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin, Madde Yanıt Kuramı ile yapılan analizler sonucunda, maddelerinin 1.292 ile 2.453 arasında değişen düzeyde madde ayırt ediciliği ve 0.647 ile 1.935 arasında değişen madde güçlük parametre değerleri olduğu hesaplanmıştır. İç tutarlılık güvenirlilik katsayıları ise ölçek bütünü için 0.912, davranışsal alt boyutu için 0.822, duygusal alt boyutu için 0.864, bilişsel alt boyutu için 0.850 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlar arası korelasyon analizi sonuçlarına göre ise davranışsal alt boyutu ile duygusal alt boyutu arasında 0.56, davranışsal alt boyutu ile bilişsel alt boyutu arasında 0.66, duygusal alt boyutu ile bilişsel alt boyutu arasında da 0.47 düzeyinde korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Çalışma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, gözden geçirilmiş A Erteleme Ölçeği-15 formunun tarama türü araştırmalarda kullanılabilir özellikler taşıdığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Erteleme, A Erteleme Ölçeği, Bilişsel, Davranışsal, Duygusal

DEVELOPMENT OF THE REVISION FORM OF THE A PROCRASTINATION SCALE-15 AND INVESTIGATION OF THE FACTOR STRUCTURE

ABSTRACT

The aim of the study was to review and examine the factor structure of the A Procrastination Scale with one dimension, and 20 items in line with theoretical approaches to procrastination. In the study, the A Procrastination Scale-20, developed to measure the general level of procrastination and so, suitable for use outside the academic context was administered. Participants were 1546 people, 767 men and 779 women, ranging in age from 18 to 70. Items of the scale were examined by item response theory, explanatory factor analysis, confirmatory factor analysis and item analysis. The scale were rearranged with "Cognitive", "Behavioral" and "Emotional" sub-dimensions which explained 63.24% of the total variance and item number was reduced to 15, excluding five items (4, 7, 8, 11, 13). Results of confirmatory factor analysis showed that fit indices were not very strong for the construct with three factors. The results of Item Response Theory analysis of the scale showed that item discrimination parameters varied between 1.292 and 2.453 values and item difficulty parameters varied between 0.647 and 1.935 values. Internal consistency reliability coefficient for the whole scale was 0.912, for the Behavioral sub-dimension was 0.822, for the Emotional sub-dimension was 0.864, and for the Cognitive sub-dimension was 0.850. The correlation coefficients between sub dimensions were calculated; the correlation coefficient between Behavioral and Emotional sub dimensions was 0.56, between Behavioral and Cognitive sub dimensions was 0.66, and between Emotional and Cognitive sub dimensions was 0.47. An overall evaluation of the results reveals that the revised A Procrastination Scale -15 has the properties that can be used in scanning type of studies.

Key Words

Procrastination, A Procrastination Scale, Cognitive, Behavioral, Emotional

¹Doç. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Psikoloji Bölümü; arkuntatar@yahoo.com, ORCID:0000-0002-2369-9040

²Doç. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Psikoloji Bölümü; sgaye983@hotmail.com, ORCID:0000-0002-6249-6246

³Psk., e-mail: hudaodemir@gmail.com, ORCID:0000-0003-0524-1199

Alıntılama: Tatar, A., Saltukoğlu, G., Özdemir, H. (2019). Gözden Geçirilmiş A Erteleme Ölçeği-15 Formunun geliştirilmesi ve faktör yapısının incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6), 195-204.

Giriş

Ertelemenin kavramsallaştırıldığı çalışmalarda, olgunun davranışsal, bilişsel, duygusal ve motivasyonel yönleri üzerinde durulmasına karşın, temelde yapıyı bütüncül bir yaklaşımla açıklama çabaları yetersiz kalmaktadır (Haghbin, 2015; Pychyl ve Flett, 2012; Wilson ve Nguyen, 2012). Diğer bir ifadeyle, ertelemeyi açıklamaya yönelik olarak ortaya konulan farklı modeller, olgunun farklı boyutlarını öne çıkarmakta ve belirli bir boyut üzerine odaklanarak diğer boyutları göz ardı etmektedir (Rebetez, Rochat ve van der Linden, 2015). Bu durumda olgunun yapısal özelliklerinin nasıl ölçüleceği konusunda uzlaşma sağlanmasının önüne geçmektedir (Rebetez, Rochat, Gay ve van der Linden, 2014). Yani olgunun bileşenlerinin bu şekilde birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmesi olgunun tümleşik bir tanımının ve ölçümünün ortaya konulmasına engel olmaktadır (Klein, Beutel, Müller, Wölfling, Brähler ve Zenger, 2017; Steel, 2010).

Ertelemenin davranışsal yönü, planlanmış ya da yerine getirilmesi için çaba gerektiren işleri ya da kararları, durumun daha kötüye gideceği beklendiği halde gönüllü olarak ertelemeye devam etmek ya da başka bir işi öne almak şeklinde tercih sırasını değiştirerek işi hedeflenenden daha uzun süre içerisinde tamamlamak şeklinde tanımlanmaktadır (Nguyen, Steel ve Ferrari, 2013; Orellana-Damacela, Tindale ve Suárez-Balcázar, 2000; Steel, 2007; Svartdal, Granmo ve Færevaaag, 2018). Ertelemenin bilişsel yönü ise planlama ya da hedefler ile gerçekleştirilen ya da ortaya konulan davranış arasındaki farklılığı ifade etmektedir (Haghbin, 2015). Ertelemenin, başarısızlık korkusu, suçluluk hissi, kaygı, stres gibi birçok olguyla ilişkisi ise olgunun duygusal yönüne işaret etmektedir (Haghbin, 2015; Pinxten, de Laet, van Soom, Peeters ve Langie, 2019; Steel, 2007; Wohl, Pychyl ve Bennet, 2010).

Ertelemenin kavramsallaştırılmasında görülen yaklaşım farklılıklarının yapının ölçümüne de yansıdığı ve ilgili ölçme araçlarının olgunun farklı boyutlarını ölçmeye yönelik oldukları görülmektedir (Krause ve Freund, 2014). Örneğin, Genel Erteleme Ölçeği (General Procrastination Scale) ve Yetişkinler için Erteleme Ölçeği (Adult Inventory of Procrastination) davranışsal ertelemeyi ölçmektedir (Ferrari, Johnson ve McCown, 1995; Lay, 1986; McCown, Johnson ve Petzel, 1989; van Eerde, 2003). Ancak söz konusu ölçekler, belirli bir alana veya kültüre özgü davranış örneklerini içerdikleri için (Örn. Noel alışverişini son dakikaya bırakma) eleştirilmektedir. Diğer bir ifadeyle, bu ölçeklerin bireysel, bağlamsal ve kültürel farklılıklara duyarlı oldukları belirtilmektedir (Svartdal ve ark., 2018). Bunun yanı sıra, ertelemenin bilişsel yönünü ölçmek ve ertelemeye ilişkin otomatik düşüncelerin sıklığını belirlemek amacıyla Erteleyici Bilişler Envanteri geliştirilmiştir (Stainton, Lay ve Flett, 2000). Konuyla ilgili diğer ölçeklere oranla daha az sayıda çalışmada kullanıldığı görülen Erteleyici Bilişler Envanteri, danışmanlık deneyimlerinden ve vaka çalışmalarından yola çıkarak hazırlanan 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri, toplumsal normları ve bireyin kendine ilişkin beklentilerini yansıtan ifadeleri (Örn. Daha fazla sorumluluk sahibi olmalıyım), kendini kandırmaya yönelik ifadeleri (Örn. Şu an programımın gerisindeyim, ama bir dahaki sefere daha farklı olacak) ve erteleme davranışına ilişkin saplantılı, ruminatif düşünceleri (Örn. Neden daha önce başlamadım?) içermektedir (Flett, Stainton, Hewitt, Sherry ve Lay, 2012). Ayrıca, ertelemeye yol açan pozitif ve negatif üstbilişleri değerlendirmek amacıyla geliştirilen Ertelemeye İlişkin Üstbilişler Ölçeği de (Fernie, Spada, Nikčević, Georgiou ve Moneta, 2009; Fernie, Bharucha, Nikčević, Marino ve Spada, 2017) ertelemenin belirli bir boyutuna odaklanan ölçme araçları arasındadır. Ayrıca ertelemenin, öz bildirim yoluyla ve gözlemci formu, işaret listesi gibi davranışsal ölçümü şeklinde ölçümüne yönelik yöntemsel ayırım yapılmaktadır (Krause ve Freund, 2014). Bunların dışında yine olgunun ölçümünü etkileyecek şekilde erteleme eğiliminin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu gibi birçok sosyo-demografik değişkenle ilişkili olduğu bildirilmektedir (Nguyen ve ark., 2013; Steel ve Ferrari, 2013).

Mevcut erteleme ölçeklerinin faktör yapılarının incelendiği çalışmalarda, ölçeklerin, tek başlarına uygulandıklarında çoğunlukla tek faktörlü yapı sergiledikleri, buna karşın farklı ölçekler bir araya getirilerek tek form halinde uygulandıklarında farklı sayılarda ve yapılarda farklı faktör çözümlerinin elde edildiği bildirilmektedir (Diaz-

Morales, Ferrari, Diaz ve Argumedeo, 2006; Klein ve ark., 2017; Svartdal ve ark., 2016). Bu sonuçlar, erteleme olgusunun çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu hipotezini destekler niteliktedir (Klein ve ark., 2017).

Bu belirtilenler doğrultusunda bu çalışmada, daha önce geliştirilen 20 maddeli A Erteleme Ölçeği'nin (Tatar ve Özdemir, 2019), gözden geçirilmesi ve erteleme farklı boyutlarını ölçüp ölçemediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, ölçeğin faktör yapısının ve diğer yapısal özelliklerinin gözden geçirilmesi planlanmıştır. Böylece hem olgunun farklı boyutlarını değerlendirilmesiyle teorik yarar sağlayacağı düşünülen A Erteleme Ölçeği-20'nin yapı geçerliğinin incelenmesi hem de ölçeğin kısaltılmasıyla pratik yarar sağlayacağı düşünülen gözden geçirilmiş yeni bir formun geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Yöntem

Katılımcılar ve Gereç

Çalışmaya 18-70 yaşları arasında (ortalama=32,10±11,42 yıl) 767 erkek (%49.60), 779 kadın (%50.40), toplam 1546 kişi katılmıştır. Çalışmada birkaç soruluk sosyo-demografik form ile birlikte sadece A Erteleme Ölçeği-20 uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

A Erteleme Ölçeği-20: Akademik bağlam dışında kullanıma uygun ve genel örnekleme genel erteleme düzeyini ölçmeye yönelik olarak geliştirilen, 1 = Tamamen Uygun, 5 = Hiç Uygun Değil olacak şekilde 5'li Likert tipi değerlendirme ile uygulanan beşi ters yönlü puanlanan 20 maddeden oluşmaktadır. Tek boyutlu olarak sunulan ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0.94 olarak bildirilmiştir. Ölçeğin bir ve iki hafta arayla yürütülen test-tekrar test uygulamalarındaki korelasyon katsayıları 0.80 olarak belirtilmiştir (Tatar ve Özdemir, 2019).

Uygulama

Çalışmanın uygulaması, kolay örnekleme yöntemiyle ulaşılabilen ve çalışmaya katılmayı kabul eden kişilerle üç aylık bir dönem içerisinde İstanbul İl'inde bireysel uygulamalarla gerçekleştirilmiştir. Bir kişilik uygulama yaklaşık beş dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Öncelikle ölçeğin yapı geçerliliği için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Sonra elde edilen yapı için ölçek maddeleri iki parametrelili madde yanıt kuramı (MYK, Item Response Theory-IRT) modeli ile madde parametre değerleri hesaplanmıştır. Son işlem olarak da ölçeğin bütünü ve elde edilen faktör yapıları için iç tutarlılık güvenirlik katsayı hesaplamaları ve madde analizi yapılmıştır.

Bulgular

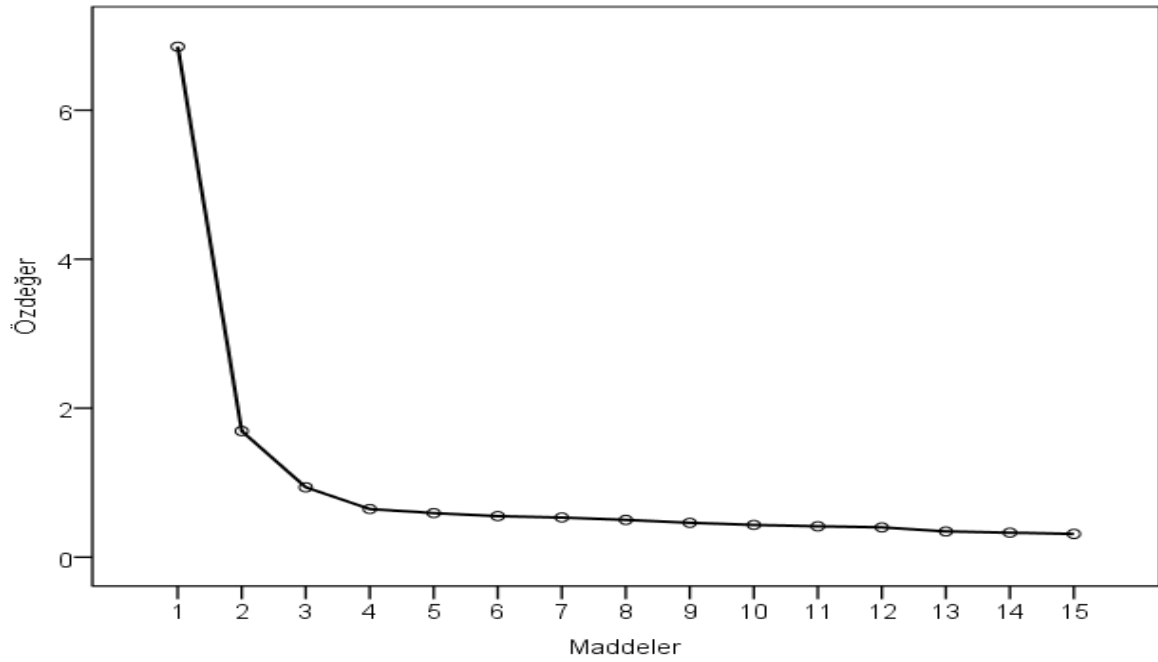
Ölçeğin 20 maddeli formunun, açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, faktör analizi yapmak ve faktör çıkarmak için uygun olduğu (KMO=0.944, Bartlett Küresellik Test sonucu Ki-kare (105)=11148.62; $p<0.001$) belirlenmiştir. Açıklayıcı faktör analizinin farklı yöntemleriyle, farklı faktör çözüm seçenekleri için incelenen veride en uygun sonucun Varimaks döndürme yöntemiyle incelenen üç faktörlü çözüm olduğu anlaşılmıştır. Sonrasında açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, madde yanıt kuramı ile madde parametre hesaplamaları, güvenirlik ve madde analizi işlemleri döngüsel olarak tekrarlanarak A Erteleme Ölçeği-20'nin beş maddesi (4, 7, 8, 11, 13) atılmıştır. Ayrıca ölçeğin hem 20 madde için hem de 15 madde için açıklayıcı faktör analizinin farklı yöntemleriyle, farklı faktör çözüm seçenekleri incelenmiştir. Veride en uygun sonucun Varimax döndürme yöntemiyle incelenen üç faktörlü çözüm olduğu görülmüştür. Böylece elde edilen üç faktörlü yapı için madde içerikleri dikkate alınarak ölçeğin beş maddesi atılarak, her birinde beş madde olan yeni formu "A Erteleme Ölçeği-15" oluşturulmuştur.

Madde içerikleri doğrultusunda, elde edilen faktörlere, olgunun üç yönünü temsil eden, "bilişsel", "davranışsal" ve "duygusal" boyut adları verilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre olgunun üç faktörle toplam varyansın %63.24'lük kısmını açıkladığı görülmüştür (Tablo 1, Şekil 1).

Tablo 1. A Erteleme Ölçeği-15 için açıklayıcı faktör analizi sonuçları*

Maddeler	Davranışsal	Duygusal	Bilişsel
2	0.75		0.29
19	0.71	0.26	
1	0.69		
3	0.68		0.37
17	0.60	0.27	
15	0.29	0.78	
20		0.77	
18		0.76	
14		0.76	
16	0.34	0.70	
9			0.84
6			0.81
12	0.31		0.73
10	0.52	0.26	0.55
5	0.46		0.49
Özdeğer	6.85	1.69	0.94
Açıklanan Varyans	45.69	11.29	6.26

*0.25'nin altında olan faktör yük değerleri verilmemiştir.

Şekil 1. A Erteleme Ölçeği-15 için açıklayıcı faktör analizi çizgi grafiği

Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre elde edilen üç faktörlü yapı için daha sonra yürütülen doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, yapının iyi uyum göstergeleri çok güçlü görünmemektedir. İyilik Uyum Göstergesi (GFI) 0.893, Düzeltilmiş İyilik Uyum Göstergesi (AGFI) 0.867, Normlaştırılmış Uyum Göstergesi (NFI) 0.922, Karşılaştırmalı Uyum Göstergesi (CFI) 0.894, Ortalama Hataların Karekökü (RMR) 0.080, Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) 0.093 ve ki-kare/sd oranı 14.421 (ki-kare (153)=2206.442) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre bazı gösterge değerleri kabul edilebilir sınırlar içerisinde olsa da büyük çoğunluğu kabul edilebilir değerlere yakın, yani sınır değerlerde elde edilmiştir (Bentler, 1990; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003).

Ölçeğin daha sonra MYK ile yapılan analizler sonucunda, 15 madde için 1.292 ile 2.453 arasında değişen düzeyde madde ayırt ediciliği ve 0.647 ile 1.935 arasında değişen düzeyde de madde güçlük parametre değerleri olduğu hesaplanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. A Erteleme Ölçeği-15 için Madde Yanıt Kuramı ile parametre değerleri

Maddeler (n = 1546)	Madde Ayırt Ediciliği (a)	Standart Hata	Madde Güçlüğü (b)	Standart Hata
1	1.860	0.067	1.935	0.042
2	2.367	0.077	1.198	0.036
3	2.131	0.071	1.284	0.037
5	1.883	0.065	1.503	0.040
6	1.524	0.047	1.246	0.046
9	1.592	0.051	1.112	0.045
10	2.453	0.078	1.023	0.034
12	1.937	0.058	1.170	0.039
14	1.292	0.038	0.907	0.050
15	1.857	0.055	0.835	0.042
16	1.879	0.056	0.647	0.040
17	1.508	0.043	1.102	0.042
18	1.474	0.042	0.707	0.045
19	1.844	0.056	1.458	0.040
20	1.547	0.048	0.996	0.046

Çalışmada son işlem olarak seçilen 15 maddeli form için tüm grupta, erkek ve kadın gruplarında iç tutarlılık güvenilirlik katsayılarının hesaplanması ve madde analizlerinin yapılması işlemleri yürütülmüştür. Tüm grupta 15 maddenin 0.537 ile 0.705 arasında değişen madde-ölçek toplam puan korelasyonları gösterdikleri belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. A Erteleme Ölçeği-15 için tüm grupta madde analizi sonuçları

Maddeler (n=1546)	Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması	Madde Çıktığında Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek Toplam Puan Korelasyonu	Madde Çıktığında Ölçek Alfa'sı
1	29.54	119.42	0.586	0.908
2	29.21	113.31	0.690	0.904
3	29.19	114.76	0.667	0.905
5	29.36	116.22	0.599	0.907
6	29.08	115.65	0.547	0.909
9	28.96	115.29	0.579	0.908
10	29.04	113.15	0.705	0.904
12	29.08	114.94	0.629	0.906
14	28.78	114.31	0.537	0.910
15	28.84	111.67	0.660	0.905
16	28.68	110.73	0.664	0.905
17	28.92	115.75	0.562	0.908
18	28.64	113.50	0.587	0.908
19	29.28	116.42	0.596	0.907
20	28.91	113.27	0.604	0.907

Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları ise ölçek bütünü için 0.912, davranışsal alt boyutu için 0.822, duygusal alt boyutu için 0.864, bilişsel alt boyutu için 0.850 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin bütünü için Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayı erkek grubunda 0.914, kadın grubunda da 0.910 olarak belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. A Erteleme Ölçeği-15 için iç tutarlılık güvenirlik analizi sonuçları

	Tüm Grup	Erkekler	Kadınlar
N	1546	767	779
A Erteleme Ölçeği-15 bütünü	0.912	0.914	0.910
Davranışsal Alt Boyutu	0.822	0.829	0.814
Duygusal Alt Boyutu	0.864	0.859	0.868
Bilişsel Alt Boyutu	0.850	0.864	0.831

Alt boyutlar arası korelasyon analizi sonuçlarına göre ise davranışsal alt boyutu ile duygusal alt boyutu arasında 0.56 ($p<0.001$), bilişsel alt boyutu arasında 0.66 ($p<0.001$), duygusal alt boyutu ile bilişsel alt boyutu arasında da 0.47 ($p<0.001$) düzeyinde korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Tartışma

Genetik bir tarafının da olabileceği ifade edilen erteleme olgusu, kişinin olumsuz sonuçlara sebep olabileceğinin bilincinde olmasına rağmen, bir işin türüne, niteliğine yönelik gerçekçi olmayan düşüncelerine veya bir işi kısa sürede daha hızlı bitirme düşüncesine bağlı olarak eyleme geçmeme durumuna yönelik olarak tanımlanmaktadır (Pinxten ve ark., 2019; Simpson ve Pychyl, 2009). Olgunun bir taraftan değiştirilebilir bir davranış olduğu belirtilirken, diğer taraftan da öz düzenleme ve öz denetim gibi özelliklerin duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutları göz önünde bulundurularak daha durağan olduğuna vurgu yapılmaktadır (van Eerde ve Klingsieck, 2018). Ayrıca geciktirme (delay) ve erteleme davranışlarının işlevsel olup olmadığının da belirlenmesi gerekmektedir. Geciktirme davranışında kişi kendi kontrolü altında gerçekçi, hedefe yönelik ve stratejik davranırken, ertelemede eylemsizlik bilinçli olsa da kişinin kontrolü bulunmamaktadır. Bir işin/işlemin gereklerini yerine getirmede veya eyleme geçmemede bilişsel ve üstbilişsel mekanizmaların eksikliği de önemli olmaktadır (Fernie, Kopar, Fisher ve Spada, 2018; Pinxten ve ark., 2019). Bu çalışmada, ilgili yazında yer alan bu tanımlamalar doğrultusunda, önce geliştirilen A Erteleme Ölçeği-20'nin, hangi bileşenlerden oluştuğunu belirlemeye yönelik işlemler, daha sonra da ölçeğin faktör yapısı doğrultusunda madde atma işlemleriyle birlikte yeni formunun oluşturulması süreci yürütülmüştür.

Bu doğrultuda, önce, A Erteleme Ölçeği-20'nin açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile faktör yapısı incelenmiş ve daha sonra ölçeğin güvenirliğine yönelik işlemler yapılmıştır. Öncelikle, 20 maddelik form için açıklayıcı faktör analizi, güvenirlik analizi ve iki parametrelili MYK kullanılarak madde güçlük ve ayırt edicilik değerleri döngüsel olarak hesaplanmış, bu işlemler sonucunda ölçek 15 maddeye indirilmiştir. Hem 15 hem de 20 maddelik form için açıklayıcı faktör analizi ile farklı döndürme teknikleri denenmesine karşın, bu denemelerde aynı üç faktörlü yapı elde edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen açıklanan varyans oranı, her bir faktörün öz değeri ve yamaç birikinti grafiğindeki kırılmalar, ölçeğin üç boyutlu olduğunu destekler niteliktedir. Ayrıca her bir faktörde yer alan maddelerin diğer faktörlerdeki yük değerlerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bu işlemler sonucunda, elde edilen faktörler madde içeriklerine göre "davranışsal", "duygusal" ve "bilişsel" olarak adlandırılmıştır.

Ölçek yapısı açıklayıcı faktör analizi ile incelendikten sonra, elde edilen boyutlar doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları güçlü bir faktör yapısının gözlenemediğini göstermektedir. Ancak, elde edilen değerlerin sınır değerlere yakın oluşu, bu çalışmada belirlenen faktör yapısı dikkate alınarak daha planlı bir yaklaşımla madde içeriklerine yönelik yapılacak bir gözden geçirmenin, ölçeğin üç faktörlü yapısını daha net ortaya koyacağına yönelik ipucu vermektedir. Diğer taraftan faktörler/alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları da bu yapıların, bütünü birer parçası olmakla birlikte farklı nitelikte olduklarına işaret etmektedir.

Faktör analizleri sonucunda elde edilen yamaç birikinti grafiğinin, her bir faktörde açıklanan varyans oranlarının ve özdeğerlerin yanı sıra ölçeğin bütünü ve boyutları

için hesaplanan iç tutarlılık güvenirlik katsayılarının da beklenen düzeyde olduğu görülmüştür. Her bir faktörde yer alan madde sayıları ve örneklemin genişliğine bakıldığında, özgün çalışmada olduğu gibi, ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayıları oldukça iyidir. Hem yapı geçerliği sonucunda elde edilen değerler hem de iç tutarlılık güvenirlik katsayıları, ölçeğin psikometrik beklentileri büyük oranda karşıladığını göstermektedir.

Madde analizi ve iki parametrelili MYK'dan elde edilen sonuçlarda madde ayırt edicilik değerlerinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Maddelerin güçlük değerlerinin ise genel olarak ortalama düzeyde olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda ölçülen özelliğin düzeyine bağlı olarak ölçek maddelerinin bireyleri iyi bir şekilde ayırt ettikleri anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle ölçek maddeleri, ertelemenin orta düzeylerde işlev görmekte ve katılımcıları ertelemenin bu düzeyinde iyi ayırt etmektedir. Bu durum ölçeğin, genel olarak çok düşük ve çok yüksek erteleme düzeylerinde bulunan bireyleri değerlendirmede daha zayıf kalacağına işaret etmektedir. Bu sonuçtan ise ölçeğin bireysel değerlendirmeden daha çok tarama türü araştırmalar için uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Doğrulayıcı faktör analizinin yeni bir veri setinde yapılmayıp, açıklayıcı faktör analizinin yapıldığı veri setinde yapılmış olması bu çalışmanın önemli sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Mevcut verinin rastgele olacak şekilde ikiye bölünerek, bir yarısında açıklayıcı faktör analizinin, diğer yarısında da doğrulayıcı faktör analizinin yapılması mümkün olabilmektedir. Ancak bu durumda da yine de aynı çalışma kapsamında aynı yol ve yöntemlerle toplanmış ve madde atma işlemi yapılmadan 20 madde ile yürütülen iki ayrı veri seti gibi görünen ama tek bir süreçte elde edilmiş veriyle çalışılmış olacaktır. Sunulan bu iki durumda da elde edilecek sonuçlar için ortaya çıkan artı ve eksi yanların olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, hem madde atma işleminden önce ve sonra uygulama yapılmamış olması, hem de madde atma işleminden sonra iki ayrı faktör analizi için iki ayrı verinin toplanmamış olması bir eksiklik olarak görünmektedir. Diğer taraftan güçlü bir faktör yapısı gözlenmemiş olmasına karşın ölçekten güvenilir ölçümler elde edildiği görülmektedir. Ayrıca ölçek maddelerinin ilgili özelliğin ölçümünde ayırt edicilik değerlerinin yüksek düzeyde olduğu ve varyansın orta düzeylerinde işlev gördüğü anlaşılmaktadır.

Çalışmanın önemli sınırlılıklarından birini de yeni bir form oluşturulmuş olması nedeniyle bazı temel güvenirlik ve geçerlik işlemlerinin yürütülmemesi oluşturmaktadır. Bu çalışmada yeni form ölçeğin, test-tekrar test güvenirlik ve kriter bağıntılı geçerlik işlemlerinin yapılması bir gereklilik ve eksiklik olarak görünmektedir. Bu işlemler, bu çalışma için hem sınırlılık hem de sonrası için öneri niteliğindedir. Ancak bu çalışmada yapılan işlemler, yeni bir ölçek geliştirilmemiş ve mevcut bir ölçeğin form olarak faktör yapısının incelenmiş, madde atma yoluyla da gözden geçirme işleminin yapılmış olması nedeniyle genel olarak yeterli kabul edilmiştir.

Kaynakça

- Diaz-Morales, J.F., Ferrari, J.R., Diaz, K., & Argumedo, D. (2006). Factorial structure of three procrastination scales with a Spanish adult population. *European Journal of Psychological Assessment, 22*(2), 132-137.
- Bentler, P.M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin, 107*(2), 238-246.
- Fernie, B.A., Bharucha, Z., Nikčević, A.V., Marino, C., & Spada, M.M. (2017). A Metacognitive model of procrastination. *Journal of Affective Disorders, 210*, 196-203.
- Fernie, B.A., Kopar, U.Y., Fisher, P.L., & Spada, M.M. (2018). Further development and testing of the metacognitive model of procrastination: Self-reported academic performance. *Journal of Affective Disorders, 240*, 1-5.
- Fernie, B.A., Spada, M.M., Nikčević, A.V., Georgiou, G.A., & Moneta, G.B. (2009). Metacognitive beliefs about procrastination: development and concurrent validity of a Self-Report Questionnaire. *Journal of Cognitive Psychotherapy, 23*(4), 283-293.
- Ferrari, J.R., Johnson, J., & McCown, W. (1995). *Procrastination and task avoidance: theory, research, and treatment*. New York: Plenum Press.
- Flett, G.L., Stainton, M., Hewitt, P.L., Sherry, S.B., & Lay, C. (2012). Procrastination automatic thoughts as a personality construct: an analysis of the Procrastinatory Cognitions Inventory. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy, 30*(4), 223-236.
- Haghbin, M. (2015). *Conceptualization and operationalization of delay: Development and validation of the Multifaceted Measure of Academic Procrastination and the Delay Questionnaire*. Unpublished Doctoral Dissertation, Carleton University, Ottawa, Canada.
- Klein, E.M., Beutel, M.E., Müller, K.W., Wölfling, K., Brähler, E., & Zenger, M. (2017). Assessing procrastination: Dimensionality and measurement invariance of the General Procrastination Scale-Screening (GPS-S) in a representative sample, *European Journal of Psychological Assessment*, Advance online publication.
- Krause, K., & Freund, A.M. (2014). Delay or procrastination: A comparison of self-report and behavioral measures of procrastination and their impact on affective well-being. *Personality and Individual Differences, 63*, 75-80.
- Lay, C.H. (1986). At last, my research article on procrastination. *Journal of Research in Personality, 20*(4), 474-495.
- McCown, W., Johnson, J., & Petzel, T. (1989). Procrastination, a principal components analysis. *Personality and Individual Differences, 10*, 197-202.
- Nguyen, B., Steel, P., & Ferrari, J.R. (2013). Procrastination's impact in the workplace and the workplace's impact on procrastination. *International Journal of Selection and Assessment, 21*(4), 388-399.
- Orellana-Damacela, L.E., Tindale, R.S., & Suárez-Balcázar, Y. (2000). Decisional and behavioral procrastination: How they relate to self-discrepancies. *Journal of Social Behavior and Personality, 15*(5), 225-238.
- Pinxten, M., de Laet, T., van Soom, C., Peeters, C., & Langie, G. (2019). Purposeful delay and academic achievement. A critical review of the Active Procrastination Scale. *Learning and Individual Differences, 73*, 42-51.
- Pychyl, T.A., & Flett, G.L. (2012). Procrastination and self-regulatory failure: An introduction to the special issue. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy, 30*, 203-212.
- Rebetez, M.M.L., Rochat, L., & van der Linden, M. (2015). Cognitive, emotional, and motivational factors related to procrastination: A cluster analytic approach. *Personality and Individual Differences, 76*, 1-6.

- Rebetez, M.M.L., Rochat, L., Gay, P., & van der Linden, M. (2014). Validation of a French version of the Pure Procrastination Scale (PPS). *Comprehensive Psychiatry*, 55(6), 1442-1447.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Simpson, W.K., & Pychyl, T.A. (2009). In search of the arousal procrastinator: Investigating the relation between procrastination, arousal-based personality traits and beliefs about procrastination motivations. *Personality and Individual Differences*, 47(8), 906-911.
- Stainton, M., Lay, C.H., & Flett, G.L. (2000). Trait procrastinators and behavior/trait-specific cognitions. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 297-312.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133(1), 65-94.
- Steel, P. (2010). Arousal, avoidant and decisional procrastinators: Do they exist?. *Personality and Individual Differences*, 48(8), 926-934.
- Steel, P., & Ferrari, J. (2013). Sex, education and procrastination: An epidemiological study of procrastinators' characteristics from a global sample. *European Journal of Personality*, 27(1), 51-58.
- Svardal, F., Granmo, S., & Færevaaag, F.S. (2018). On the behavioral side of procrastination: Exploring behavioral delay in real-life settings. *Frontiers in Psychology*, 9, article id: 746.
- Svardal, F., Pfuhl, G., Nordby, K., Foschi, G., Klingsieck, K.B., Rozental, A., Carlbring, P., Lindblom-Ylänne, S., & Rebkowska, K. (2016). On the measurement of procrastination: Comparing two scales in six European countries. *Frontiers in Psychology*, 7, article id: 1307.
- Tatar, A., & Özdemir, H. (2019). Madde yanıt kuramıyla A Erteleme Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Social, Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(20), 1011-1022.
- van Eerde, W. (2003). A meta-analytically derived nomological network of procrastination. *Personality and Individual Differences*, 35(6), 1401-1418.
- van Eerde, W., & Klingsieck, K.B. (2018). Overcoming procrastination? A meta-analysis of intervention studies. *Educational Research Review*, 25, 73-85.
- Wilson, B.A., & Nguyen, T.D. (2012). Belonging to tomorrow: An overview of procrastination. *International Journal of Psychological Studies*, 4(1), 211-217.
- Wohl, M.J.A., Pychyl, T.A., & Bennet, S.H. (2010). I forgive myself, now I can study: How self-forgiveness for procrastinating can reduce future procrastination. *Personality and Individual Differences*, 48, 803-808.

Ek-1. A Erteleme Ölçeği-15

	Tamamen Uygun	Çoğunlukla Uygun	Biraz Uygun	Çok Az Uygun	Hiç Uygun Değil
Aşağıda insanların bazı özelliklerini tanımlayan ifadeler verilmiştir. Her bir ifadenin size ne kadar uygun olduğunu ifadenin yanındaki cevaplardan uygun olanı işaretleyerek belirtiniz. Kendinizi, gelecekte, olmak istediğiniz gibi değil, şu an nasıl görüyorsanız o şekilde tanımlayın.					
1. Aldığım işleri zamanında bitiririm.					
2. Her sabah işlerin önce hangisinden başlayacağımı bilirim.					
3. Hep meşgul görünürüm ama öyle çok iş de yapmam.					
4. İşleri sonraya ertelemem, hemen yapıp rahatlarım.					
5. Günlük işlerimi planlayarak yaparım.					
6. Genellikle yapmak zorunda olduğum işleri geciktiririm.					
7. Bir iş için önceden zaman ayırırım ve ayırdığım zamanda da bitiririm.					
8. Her yapacağımı planlarım.					
9. Genellikle işlerimi son dakikada hallederim.					
10. Akşam oturduğumda bütün işler bitmiş olur.					
11. Her işi, her zaman gününde yaparım.					
12. Biraz gayretle bitebilecek işlerim bitmemiş olarak bekler.					
13. Bana bir iş verildiğinde kısa sürede başlarım.					
14. Hayatımda planlıyım, neyi ne zaman yapacağımı bilirim.					
15. Acele bitmesi gereken işlerden önce bile oyalanırım.					

Puanlama**Alt Boyutlar**

● Davranışsal Alt Boyutu: 1, 4, 7, 10, 13

● Bilişsel Alt Boyutu: 2, 5, 8, 11, 14

● Duygusal Alt Boyutu: 3, 6, 9, 12, 15

Genel Toplam: 1-15 (tüm maddeler) Yüksek puan erteleme fazlalığını gösterir.**Düz Yönlü Maddeler:** 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14 (Tamamen Uygun = 1, Çoğunlukla Uygun = 2, Biraz Uygun = 3, Çok Az Uygun = 4, Hiç Uygun Değil = 5)**Ters Yönlü Maddeler:** 3, 6, 9, 12, 15 (Tamamen Uygun = 5, Çoğunlukla Uygun = 4, Biraz Uygun = 3, Çok Az Uygun = 2, Hiç Uygun Değil = 1)